

DE POLITISKA GRÄNSERNA REVIDERAS

Omfattande krig, som slutar med stora gränsförändringar, medför den allvarliga olägenheten för geografiundervisningen, att läroböcker, kartböcker och väggkartor måste förnyas, för att nu inte tala om att elever och lärare måste revidera sina geografiska begrepp och föreställningar. Denna olägenhet må synas aldrig så obetydlig jämförd med andra konsekvenser av kriget, den måste dock på bästa sätt avhjälpas. Och tar man saken på rätt sätt, kan dessa förändringar på kartan underlätta i stället för att försvåra undervisningen, eftersom aktualiteter alltid intresserar ungdomen. Eleverna och skolan har rätt att av geografiläraren fordra en tillräcklig kontakt med det dagsaktuella. Geografiundervisningen får inte gå till så, att läraren så strikt följer bokens ordalag, att han inte märker, att länder försvinner och nya uppstår. Tre veckor efter Österrikes Anschluss 1938 åhörde den som skriver detta en geografilektion i en flickskola, där man just hade Österrike i läxa. Inte med ett ord berörde lärarinnan, att landet inte längre var fritt utan inkorporerats i Tyskland. »Österrike gränisar i norr till Tyskland och Tjeckoslovakien . . .» hette det.

Men å andra sidan kan det vara ganska besvärligt att undervisa i geografi medan så mycket är flytande. Det slutliga ordnandet av alla gränsfrågor låter säkert vänta på sig åtskillig tid ännu, men man kan nog ändå förutse huvuddragen i den nya världskartans utseende. De stora förändringarna jämfört med 1937 äger rum i området mellan Östersjön—Finska viken och Donau samt med avseende på de före detta italienska och japanska imperierna, vilka helt upplöses. Här lämnas en kortfattad översikt över de mer eller mindre definitiva gränsförändringarna:

Finland avstår till Sovjetunionen

- a) Petsamoområdet (1914 års gräns återställles)
- b) Salla-området (såsom i Moskvafreden 1940)

- c) Karelen (med städerna Viborg, Keksholm och Sordavala) såsom 1940
- d) Porkkala udd (uthyres) väster om Helsingfors.

Estland, Lettland och Litauen ingår som republiker i Sovjetunionen.

Nordöstra hörnet av Östpreussen med det till Kaliningrad omdöpta Königsberg införlivas med Sovjetunionen.

Polen avstår till Sovjetunionen allt land öster om den s.k. Curzonlinjen och dennas fortsättning åt sydväst till Karpaterna. Norra delen införlivas med den vitryska sovjetrepubliken (Vilnaområdet ingår dock i litauiska sovjetrepubliken) och den södra med den ukrainska. Gränslinjens sträckning blir ungefär: översta delen av San—sträckan Sanok-Przemysl (polskt)-Rawa Russka (ryskt)—bifloden Solokia—Bug ned till Niemirow—sträckan Niemirow-Jaloroka och vidare rakt åt norr (något väster om Grodno) till 30 km nordöst om Suwalki—därifrån västerut mot Braunsberg.

Tjeckoslovakien avstår till Sovjetunionen Karpatoukraina.

Rumänien avstår till Sovjetunionen norra Bukovina samt Bessarabien.

Polen får som kompensation för de avträdde östra områdena Östpreussen (utom nordöstra hörnet), Danzig, Schlesien fram till Lausitzer Neisse och allt annat land öster om Oder jämte västra Oderstranden kring Stettin. Dessa tidigare tyska områden är indelade i fyra vojevodskap, nämligen Mazuria (Östpreussen), Västpommern (Hinterpommern), så kallat till skillnad från Västpreussen, som av polackerna betraktas som Östpommern, samt Övre och Nedre Schlesien. Polska former användas för städernas namn: Gdansk för Danzig, Wroclaw för Breslau och Szczecin för Stettin. Det nya Polen, vars tyngdpunkt alltså flyttats ett bra stycke västerut, uppges på polskt håll ha 23 miljoner invånare.

Tyskland torde få slippa ifrån andra landavträdelser än dessa, men zonindelningen tenderar allt mer och mer att bli permanent; en skiss bifogas över zongränserna och den administrativa indelning, som där tillämpas. Från amerikanskt håll eftersträvas en tysk förbundsstat, och den amerikanska zonen är med sikte härpå redan indelad i tre länder med egna folkrepresentationer: Storhessen, Norra Württemberg-Baden och Bayern.

Österrikes gränser torde förbli oförändrade, men om zonindelningen gäller samma sak som beträffande Tysklands.

Tjeckoslovakiens gränser till Tyskland och Österrike ändras ej, men om gränserna till Polen och Ungern råder stark oenighet i de berörda länderna. Den ungersk-rumänska gränsen återställs till läget före andra världskriget men Bulgarien får behålla södra Dobrudsja, som det fick av Rumänien 1940.

Albanien är åter självständigt. Jugoslavien får alla Italien tidigare tillhöriga dalmatiska öar jämte Zara. Trieste blir internationaliserat. Längs den fransk-italienska gränsen har ett antal mindre gränsjusteringar ägt rum.

Grekland får Rhodos och Tolvöarna, som tillhört Italien sedan 1912.

Afrikas karta undergår inga andra förändringar än att Etiopien åter blivit fritt och att de italienska kolonierna sannolikt blir förvaltar-
skapsområden under Förenta nationerna (motsvarande NF:s mandat-
områden). De tidigare mandaten kommer troligen också att bli för-
valtar-
skapsområden med undantag för f.d. tyska Sydvästafrika, som
torde bli införlivat med Sydafrikanska unionen, den tidigare mandatär-
makten.

På Asiens karta är den märkligaste förändringen Japans reduce-
ring till den japanska ögruppen. Förenta staterna torde komma att
få de gamla tyska ögrupperna (som Japan hade som mandat) och
möjligen en del andra öar som förvaltar-
skapsområden under FN. Sovjetunionen har återtagit vad tsarryssland fick avstå i Portsmouth-
freden 1905, nämligen södra Sakhalin och Kurilerna. Kina återfår Tai-
wan (Formosa) och Manchuriet. Man bör emellertid inte glömma, att
Chiang Kai-shek inte behärskar hela Kina och att den kommunistiska
regeringen (med säte i Yenan i provinsen Shensi) i nordvästprovin-
serna är mycket stark. Det återstår att se, vilket som Manchuriets öde
i verkligheten kommer att bli. Slutligen bör antecknas att Yttre Mongo-
liet uppträder med allt kraftigare anspråk att vara en självständig stat.
Det har erkänts även av Kina. Det tidigare till Mongoliet hörande
Tannu-Tuvaområdet har definitivt avståtts till Sovjetunionen; det
kommer att kallas Tuva-provinsen. Under en följd av år har Tannu-
Tuva varit en »oberoende folkrepublik». — Obekräftade rykten har
velat göra gällande att det även bildats en självständig republik »Inre
Mongoliet».

Allt fler tidigare lydländer och kolonier i Asien uppställa nu med
större eller mindre framgång kravet på självständighet. De tidigare
mandaten Syrien och Libanon har upptagits som medlemmar i FN

liksom den tidigare amerikanska kolonin Filippinerna, vilkas självständighet högtidligen erkänts av Förenta staterna.

Transjordanien har fått samma ställning som Irak. Korea blir självständigt. I vilken mån Brittiska Indien och Java helt kommer att avskära banden med Storbritannien och Nederländerna återstår att se. Franska Indokina synes bli en förbundsstat inom det franska våldets ram. Annam och Tonkin blir den största delstaten (benämnd Viet Nam) inom denna förbundsstat.

Den amerikanska kontinenten har nästan helt undgått krigshandlingar och dess karta är därför opåverkad av krigets utgång.

*

Bland ändringar av länders namn må observeras, att Thailand åter blivit Siam samt att den officiella svenska beteckningen för det tidigare Abessinien numera är Etiopien. — Engelsmännen har börjat använda namnet Persien men den officiella formen i landet självt är fortfarande Iran, och det är ingen anledning att frånga detta senare namn, som ganska väl slagit igenom i svenskt språkbruk.

I Sovjetunionens indelning uppges de förändringarna ha inträtt, att de kalmuckiska, volgatyska, Tjetjen-Ingusj- och Krimrepublikerna avskaffats.

SVEN DAHL.